

Цікавим бачиться подальше дослідження чуттєвості добробуту людей від зміни пріоритетів у напрямках використання їх доходу.

Список використаних джерел:

1. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник. У 2 ч. / С.Будаговська, О.Кілієвич, ЇЛуїна та ін.; За заг.ред. С.Будаговської. – К.: Основи, 1998, С.220-222.
2. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія і політика: Підручник. – К.: Таксон, 2004, С.250-258.
3. Самуэльсон П., Нодхаус В. Экономика: Пер. с англ.: 16-е изд.: – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003, С.209.
4. Кілієвич О., Мертенс О. Мікроекономіка для аналізу державної політики: Підручник. – К.: В-во Соломії Павличко «Основи», 2005, С.535-537.

Annotation: Interpretation of welfare from the point, of view modern theoretical and practical application is analysed in the article, and also is lighted essence and structure of individual welfare, influencing of his constituents on a general dynamics.

Key words: welfare, economic theory of welfare, profit, supply, riches.

УДК 330.1

В.В. Радченко, к.е.н., доцент Національного педагогічного університету імені МЛ. Драгоманова.

НЕОБХІДНІСТЬ НАУКОВОГО ПІДХОДУ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

В статті з'ясовується сутність наукового підходу до визначення змісту предмета економічної теорії, аналізується історичний процес її виникнення. Проводиться різниця між предметами економічної теорії і політичної економії. Розглядається значення наукового підходу до визначення предмета економічної теорії для соціально-економічного розвитку України.

Ключові слова: економічна теорія, політекономія, предмет економічної теорії, предмет політичної економії, об'єкт економічної науки, суб'єкти економічних відносин.

Вивчення економічної теорії у вузах України є основною компонентою економічної освіти. Починаючи з 2001/2002 навчального року, "Основи економіки" введено у навчальний план загальноосвітньої школи.

Однак серед науковців і викладачів існують різні підходи до визначення предмета економічної теорії. Багато хто пов'язує його зміст із загально-цивілізаційним підходом [1], інші – з "Економіксом" [2, с. 10]. Частина вчених вважає, що економічна теорія охоплює політекономію, мікро-та макроекономіку [3, с. 65-67], а окремі мікро-та макроекономіку включають до політекономії [4]. Деякі економісти "загальну економічну теорію" визначають як науку, "яка вивчає поведінку людини у процесі господарювання", і вкрай негативно відносяться до категорій "виробничі відносини", "економічні відносини власності" [5, с. 10-11].

Мало наук, предмет яких так вільно інтерпретується в освітніх курсах і наукових розробках. Часто по-різному підходять до тлумачення одних і тих же економічних явищ, що не може не позначитися негативно і на господарській практиці.

Отже, існує гостра потреба у забезпеченні дійсно наукового підходу до визначення предмета економічної теорії.

З'ясування предмета економічної теорії має спиратися на методологічні підходи, які забезпечують істинність дослідження і зроблених висновків. Визначення таких підходів стало можливим лише на досить високому рівні розвитку самої економічної науки і на основі всебічного аналізу пройдених нею етапів. Такими підходами, як ми вважаємо, є:

1. Глибоке знання і чітке окреслення історичного змісту об'єкта економічної науки.
2. Визначення предмета економічної науки на основі всіх змін, що відбуваються в історичному процесі розвитку її об'єкт.
3. Врахування принципу детермінізму при визначенні і характеристиці предмета економічної науки, насамперед логічного зв'язку "об'єкт" ► "предмет" (а не "предмет" ► "об'єкт").
4. Виявлення внутрішньої логіки розвитку і змін структури самого предмета економічної науки.
5. З'ясування типових характеристик суб'єктів економічних відносин і, знову ж таки, на всіх етапах розвитку об'єкта економічної науки. .
6. Використання методу діалектики в оптимальному сполученні з іншими методами дослідження.
7. Врахування особливостей предметної сфери економічної науки як сфери суспільної, насамперед, об'єктивних законів цієї сфери.

8. Чітке розмежування об'єктивних економічних процесів і правових відносин.

З урахуванням названих методологічних підходів розглянемо аргументи, які, на нашу думку, пояснюють еволюцію поглядів на предмет економічної науки. Вони органічно пов'язуються з розвитком її об'єкта та іншими детермінантами, що зумовлювали появу нових уявлень про закони, форми і способи економічного життя суспільства. Спочатку, як відомо, економіка розглядалася як наука про закони (правила) ведення домашнього господарства (Ксенофонт, Арістотель і ін.). Даний підхід був обґрунтований тим, що в ті часи основою економічного життя (об'єктом економічної науки) були розділені натуральні господарства (рабовласницькі і ін.). Об'єктивна база цього підходу до розуміння предмета економіки зберігалася тисячоліття. Умови змінюються лише тоді, коли в Європі інтенсивно починають формуватися капіталістичне товарне виробництво і ринок. Цей історичний етап у розвитку виробництва являв собою утвердження національних економік як цілісних економічних комплексів і, разом з тим, формування нового об'єкта дослідження. Змінюється погляд на завдання економічної науки: досліджувати закони (мистецтво) державного управління господарством, виникає "політекономія" (А. Монкретьєн, "Трактат політичної економії", 1615 р.). Якщо у древніх "економіка" вивчала відносини на рівні окремого господарства, то політекономія розглядає їх на рівні держави.

Закономірно, що формуються і нові погляди на зміст предмета економічної науки, тепер уже самостійної теорії. У меркантилістів досліджується сфера обігу, де робиться спроба знайти джерело багатства. Фізіократи переносять аналіз на сільськогосподарське виробництво, вважаючи його джерелом багатства. І лише другий етап класичної політекономії (А. Сміт, Д. Рікардо та ін.) остаточно переносить науковий аналіз на матеріальне виробництво як сферу, де створюється багатство. Фундатори економічної теорії джерелом багатства вважають працю і природу (землю).

Досліджуючи капіталістичне виробництво, класики здійснили глибокий аналіз законів ринкової економіки, створивши ліберальну теорію. Разом з тим підвели під економічну науку міцний теоретичний фундамент – теорію вартості, яка стала ядром наукової системи, тим пробним каменем, відношення до якого стало характеризувати всі інші наукові доктрини.

У XIX ст. відбувається криза класичної політичної економії, вона стала швидко еволюціонувати і перетворюватися у неокласичну (маржиналізм, економічна теорія А. Маршалла та ін.), у "економікс". Ще у 40-х роках XIX століття виникає марксистська політекономія. Як бачимо, відбулося розмежування політекономії і економічної теорії.

У XX столітті економікс поповнився змістом неокласичних ідей цього століття, кейнсіанської теорії, неокласичного синтезу, посткейнсіанства. Виник також альтернативний напрям – інституціоналізм.

Розглянувши весь історичний шлях розвитку економічної науки, ми переконаємося, що з певного історичного відрізка часу появляються і починають діяти об'єктивні чинники, які диференціюють підходи до визначення її завдань і предмета. Існування сьогодні "економічної теорії" як науки і як навчальної дисципліни – це є результат дії саме цих чинників, наслідок розмежування предметів політичної економії і економічної теорії.

На нашу думку, "економічна теорія" і "політична економія" – це два спрямування дослідження на загальнотеоретичному рівні одного й того ж об'єкта – суспільної економіки. Але якщо політекономія робить акцент на дослідженні суті виробничих (економічних) відносин і, підкреслимо, в масштабі суспільства (насамперед відносин власності), то економічна теорія, акцентує увагу на відносинах, які виражають функціональні зв'язки в економіці, дослідженні чинників ефективного використання обмежених ресурсів, економічної рівноваги і регулюючої ролі держави. Тобто, в "предметі" науки економічної теорії основне місце посідають організаційно-економічні відносини, їх закони, конкретні форми економічного життя.

В літературі висловлено багато інших пропозицій щодо змісту економічної теорії як науки і як навчального курсу. Це свідчить про те, що нині продовжується формування предмета економічної теорії. Цей процес проходить паралельно із переосмисленням і предмета політичної економії. Прикладом може служити програма з політичної економії, ухвалена на Всеукраїнській науково-методичній конференції "Проблеми викладання економічної теорії" 26-28 квітня 1999 року (м. Київ) [6].

Однак, на нашу думку, сьогоденне визначення предмета економічної теорії повинно мати політекономічний аспект. Ми пропонуємо визначати економічну теорію як науку про економічні відносини між людьми з приводу ефективного використання обмежених ресурсів і виробництва споживчих благ з метою задоволення зростаючих потреб як окремих індивідів, так і всього суспільства. Окреслений предметний простір має відображувати всі реальні зміни у продуктивних силах і економічних відносинах суспільства, а також їх наукові пояснення.

Яке значення має забезпечення наукового підходу до визначення предмета економічної теорії? Це питання в наших умовах також має свої особливості. Глибина, точність наукового знання завжди є міцною базою діяльності людей, практики, в тому числі і в економічній сфері. У сучасній Україні відбуваються досить складні трансформаційні процеси, соціально-економічна переорієнтація суспільства.

Тому, як ніколи, велике значення має підвищення рейтингу економічної науки, зокрема, в напрямку теоретичного осмислення етапу розвитку суспільства, наукового обґрунтування економічної політики держави, розв'язання соціально-економічних завдань.

Особливе значення сьогодні для України має теоретичне обґрунтування "своєї" соціально-економічної моделі розвитку. Спрямування руху суспільства до ринкової економіки вказує лише на вектор розвитку. Але ми не можемо копіювати шлях західних країн. Це ще раз підтвердив наш власний досвід необґрунтованої орієнтації на ліберальну модель. Тому найголовнішим завданням сьогодні для України є відновлення регулюючої ролі держави, її економічної сили. Саме на цій основі можуть бути подолані тіньова економіка і ринкова безкраїсть, а також створені умови соціалізації економіки. Соціально зорієнтовані суспільства, які сформувалися у деяких країнах, оптимально поєднують ринкові засади і державне регулювання.

Сучасна економічна теорія сформувалася в результаті розвитку економічного знання у відповідності із змінами в об'єкті економічної науки.

Предмет економічної теорії – важлива наукова проблема. Вона включає ряд напрямів дослідження: аргументацію об'єктивності виникнення економічної теорії, формування її як напрямку науки і як навчального предмета; аналіз відмінностей між економічною теорією і політекономією; виявлення причин існування багатьох підходів до визначення предмета економічної теорії; з'ясування змісту і значення економічної теорії в сучасних умовах і в трансформаційній системі України, зокрема.

Розмежування політекономії і економічної теорії відбулося в результаті дії багатьох чинників. Проте в основі цього процесу лежать гносеологічна база і проблеми суто економічного характеру, кількість яких у ХХ і на початку ХХІ століть значно зросла.

Предметом економічної теорії є функціональні зв'язки в економіці, фактори та шляхи ефективного використання обмежених ресурсів, форми господарювання, здатні забезпечувати макроекономічні рівноваги і балансування інтересів суб'єктів ринкової економіки. Економічна теорія покликана реалізувати насамперед прагматичні цілі суспільства, пов'язані ці забезпеченням високого рівня використання ресурсів і економічного зростання.

Список використаних джерел

1. *Политическая экономия: Учебно-методическое пособие для преподавателей.* – М.: Изд-во МГУ, 1993.
2. *Економічна теорія: У 2-х кн. I. Макроекономіка. Навч. посібн. / За ред. З.Г. Ватаматок та С.М. Панчишина.* К.: Заповіт, 1997
5. *Гриценко А. Логіка курсу економічної теорії // Економіка України, 2000, №4.*
4. *Политэкономия (история экономических учений, экономическая теория, мировая экономика): учебник для вузов. Под ред. Д.В. Валового. Изд. 2-е.* – М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интер-Синтез", 2000.
5. *Теличук П, Паламарчук В. Яку саме економічну теорію нам викладати у вузах? // Освіта, 1997. №92-93, 31 грудня.*
6. *Нормативні програми навчальних дисциплін з економічної теорії (для бакалаврів з економіки та підприємництва). Видання 2-ге, доп. та перероблене.* – К.: 1999. С. 3-14.

Annotation. *This article investigates the essence of scientific approach to the subject of economic theory as well as the historic process of its appearance is analyzed. The difference between the subjects of economic and political theories is marked. The following article also researches the value of scientific approach to the defining of economic theory subject for the social and economic development of Ukraine.*

Key words: *the economic theory, political economy, a subject of the economic theory, a subject of political economy, object of an economic science, subjects of economic attitudes.*

УДК 338.23: 336.74

В.І. Борейко, к.е.н., докторант. Національного університету
водного господарства і
природокористування, м Рівне.

МОНЕТИЗАЦІЯ, ІНФЛЯЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

В статті розглядається взаємозалежність монетизації, інфляції та економічного зростання, обґрунтовується недопустимість щорічного збільшення грошової маси більше 20 % та інфляції – 5 %.

Ключові слова: *грошова маса, інфляція, економічне зростання, іноземний капітал.*

Українська економіка з 2000 року демонструє стабільні показники зростання. Проте, приріст валового внутрішнього продукту, в середньому на 7 % щорічно, не спричинив суттєвого покращення життя населення, так як приріст ВВП супроводжувався зростанням споживчих цін (у 2007 році 17 %).

Серед причин, які провокують інфляційні процеси вчені виділяють випереджаючий, порівняно з ВВП приріст грошової маси, до якого вдався Національний банк України з метою стимулювання споживчого